Moderator: Charlotte Lindmark

Miljöövervakningsdagarna 2016 i Norrbotten

”Tillbakablick och framåtblick”

Kiruna 20 - 22 september

20 september

14.00 Registrering och fika

15.00 Välkommen!

- Landshövding Sven-Erik Österberg hälsar välkommen
- ”Kiruna 4-ever” – en stad i omvandling
  Curt Persson, fil. dr. teknikhistoria Luleå tekniska universitet, tidigare landsantikvarie i Norrbotten
- Tillbakablick – miljöövervakningen under 21 år
  Eva Thörnelöf, kanslichef på Kansliet för strategi- och framtidsfrågor, Statsrådsberedningen
- Landskapet i ett historiskt perspektiv
  Ingela Bergman, chef för Silvermuseet och Institutet för subarktisk landskapsforskning

16.35 Paus

17.00 Gemensamt pass

- Planetära gränser och miljöövervakning
  Sarah Cornell, koordinator för Planetary Boundaries research laboratory vid Stockholm Resilience Centre
- Nytt från Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten
  Manuela Notter, avdelningschef på avdelningen för forskning och analys, Naturvårdsverket och Anna Jöborn, avdelningschef på kunskapsavdelningen, Havs- och vattenmyndigheten
- Lite praktisk information

18.30 Middagsbuffé

19.45 Uteupplevelse med norrskensspaning
Urban Brändström, norrskensforskare på Institutet för rymdfysik berättar om vad vi ser och om rymdforskningen i länet

PROGRAM

Länsstyrelsen Norrbotten

PROGRAM

21 september

08.00 Exkursioner, välj en av dessa tre (beskrivningar på sida 4):

- Möte med fjällforskning – från tinande permafrostmyar till bubblande bäckar.
  OBS! Avfärd kl. 07.30, tillbaka ca kl. 12.30. Lunchpaket skickas med.
- Kirunagruvan och samhällsomvandlingen.
- Pahtavaara – fjällnära barrskog i säreget åslandskap.

12.00 Lunch

13.00 Parallella föredrag block 1

	Från land till vatten *Moderator: Lisa Lundstedt*	**Fjällen i ett förändrat klimat** *Moderator: Ola Inghe*	**Miljöövervakning under utveckling** *Moderator: Susann Östergård/Manuela Notter*
13.00	Full koll på våra vatten *Lennart J Johansson, Vattenmyndigheten för Södra Östersjön*	Vad händer med våra glaciärer? *Ninis Rosqvist, Stockholms universitet Tarfala*	Utvärdering av eko-systemtjänster i fjäll och skog - NILS ESS *Johan Svensson, Sveriges lantbruksuniversitet*
13.30	Sura sulfatjordar – en förbisedd stor miljöbov *Mats Åström, Linnéuniversitetet*	Fjällvegetation – resultat och framtidsutsikter från NILS *Hans Gardfjell, Sveriges lantbruksuniversitet*	Extrema händelser – allt viktigare i miljömåls-arbetet *Cecilia Akselsson, Lunds universitet*
14.00	Populationsvariationer hos kustfåglar – möjliga orsaker? *Martin Green, Lunds universitet*	Förändras våra fjällsjöar? *Willem Goedkoop, Sveriges lantbruksuniversitet*	Nya marktäckedata och kartering av kon-tinuitetsskog *Eva Ahlkrona, Metria*

14.30 Fika

15.00 Parallella föredrag block 2

PROGRAM

Fortsättning 21 september

	Litet men farligt, kemiska föroreningar *Moderator: Tove Lundeberg*	**Biologisk mångfald och markanvändning** *Moderator: Mark Marissink*	**Mer miljöövervakning under utveckling** *Moderator: Ulrika Stensdotter Blomberg*
15.00	Miljöföroreningar i människa – vad mäts och vad säger det? *Ingvar Bergdahl, Umeå universitet*	Bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald i ett förändrat klimat *Naturvårdsverket*	Nya Europeiska satellitdata som underlag i vattenförvaltningen *Petra Philipson, Brockmann Geomatics Sweden AB*
15.30	Screening PFAS – Regeringsuppdrag 2015 *Karl Lilja, Naturvårdsverket*	Rödlistan – igenväxning ett problem i både skogen och odlingslandskapet (preliminär rubrik) *Anders Jacobsson, Artdatabanken*	Laxförvaltning för framtiden – utvecklingen av en älvspecifik förvaltningsmodell för lax *Dan Blomkvist, Länsstyrelsen i Norrbottens län*
16.00	Mikroplaster *Anna Kärrman, Örebro universitet*	Ett betespräglat fjällandskap *Johan Olofsson, Umeå universitet*	Med frågorna om arterna i landskapet och svaren i DNA-labbet *Niclas Gyllenstrand, Naturhistoriska riksmuseet*

16.45 Postersession

17.30 Egen tid

19.00 3-rätters middag och underhållning

22 september

08.30 Gemensamt pass

- Miljöövervakning i svenska och övriga Arktis
  Tove Lundberg, representerar Sverige i AMAP
- Vassare tillbakablickar: En hjälp framåt för vattenförvaltning av skogsvatten
  Kevin Bishop, vicerektor för SLU med ansvar för fortlöpande miljöanalys

09.40 Fika och utcheckning från rummen

10.10 Avslutning

- Snabba framåtblickar
  Marie Björklund, Länsstyrelsen i Norrbottens län och Kevin Bishop, SLU och med flera
- Frågor, reflektion, diskussion
- Överlämning

11.45 Slut

EXKURSIONER

Exkursioner 21/9, välj en av dessa:

Möte med fjällforskning – från tinande permafrostmyrar till bubblande bäckar

Vi besöker en av de äldsta och anrikaste forskningsstationerna i Arktis (Abisko Naturvetenskapliga Station, ANS) där Polarforskningssekretariatet berättar om sin verksamhet. På vägen till Abisko stannar vi till vid några av de områden där det idag bedrivs en omfattande forskningsverksamhet kring hur klimateffekterna påverkar fjällvärlden. Vi kommer att stanna till vid en tinande permafrostmyr (Storflaket) och ett av de mer studerade bäcksystemen i Abisko där vi möter några av alla de forskare som är verksamma i Abiskoområdet. Med oss på färden följer Jan Karlsson och Reiner Giesler som kommer att berätta om den forskning som Umeå Universitet bedriver vid "Climate Impacts Research Centre" i Abisko. I Abisko kommer föreståndaren för ANS, Magnus Augner att möta upp för att berätta vad som händer på ANS.

Foto: P. Theuring

Kirunagruvan och samhällsomvandlingen

Vi åker en halv kilometer ner under markytan för att besöka världens största underjordiska järnmalmsgruva. LKAB visar och berättar om brytningsprocessen, sin miljöpåverkan och sitt miljöarbete. På grund av gruvbrytningen uppstår markdeformationer. Dessa rör sig mot Kiruna vilket gör att delar av samhället måste flytta. Efter gruvbesöket tar bussen oss ovan jord och Curt Persson fil. dr. teknikhistoria LTU, tidigare landsantikvarie i Norrbotten, visar de förändringar som gruvdriften orsakar i Kirunas bebyggda miljö och kulturmiljö. Vi åker genom stadsdelar som avvecklas och utvecklas, pratar om rivning, deponier och om hur det gamla kan tillvaratas i det nya som byggs upp när Kiruna omvandlas.

Pahtavaara – fjällnära barrskog i säreget åslandskap

Vi åker mot nordost från Kiruna, genom Jukkasjärvi by och vidare mot rymdforskningsstationen Esrange. Cirka 3 mil från Kiruna, just utanför Esrange, ligger det planerade naturreservatet Pahtavaara, som sänker sig från vägen ner mot Vittangiälven. Skogen består av täta tallbestånd självföryngrade efter brand. Den klena, tätstammiga brandgenerationen är ca 120-140 år och i denna finns 300-500-åriga gamla tallöverståndare. Ett utmärkande drag för området är dess säregna geomorfologi; ett märkligt ås- och terrasslandskap bestående av 20-40 meter höga och branta sandåsar och slänter. Sanden utgörs sannolikt av isälvssediment som eroderats eller avsatts så att dessa branta åsar bildats. Naturvärdesinventerare Per-Erik Mukka guidar oss i området, berättar om den fjällnära skogens ekologi och visar rödlistade arter knutna till den fjällnära naturskogen.

INFORMATION

Praktisk information

Anmälan
Miljöövervakningsdagarna är på Scandic Ferrum i centrala Kiruna 20 - 22 september. Sista anmälningsdag är 22 augusti. Anmäl dig till konferensen på vår webbplats Miljöövervakningsdagarna 2016 och betala deltagaravgiften till vårt plusgirokonto i anslutning till anmälan. Bokning av logi sker direkt till hotellet. Att anmäla sig och boka logi och resor tidigt rekommenderas starkt på grund av begränsade kommunikationer.

Kostnad
Konferensavgiften är 2 000 kr exklusive moms eller 2 500 kr inklusive moms per deltagare och i detta ingår måltider (om middagar inte önskas är avgiften 1 473 kr exklusive moms och 1 901 kr inklusive moms). Anmälan är bindande. Vid förhinder kan plats överlåtas, meddela detta i så fall.

Betalning sker i samband med anmälan, senast 22 augusti 2016, till:

Länsstyrelsen i Norrbottens län
971 86 Luleå
Plusgiro: 35195-7

Märk betalningen:
MÖ-dagarna 2016
Uppge även namn och organisation.

Kommunikationer
Vi rekommenderar att du bokar resa tidigt för rimliga priser samt bra ankomst- och avgångstider. SJ nattåg går från Göteborg via bland annat Stockholm. Det är det miljövänligaste alternativet och ger dig möjlighet att se mest av Norrbotten. SAS och Norweigan flyger till/från Kiruna. Kostnadsfri buss går mellan den tillfälliga järnvägsstationen och busstationen i centrum (500 m från hotellet). Flygbuss finns och stannar nära Scandic Ferrum.

Logi
Bokning av logi görs direkt till hotellet. 100 rum finns förbokade på Scandic Ferrum fram till 1 juli. Bokning sker via e-post till: reservation.ferrum@scandichotels.com. Priset för ett enkelrum är 1 320 kr och för ett dubbelrum 1 408 kr (exklusive moms per rum och natt). Uppge **”Miljöövervakningsdagarna”** samt vilka nätter som avses.

Posterutställning
Passa gärna på att presentera ditt arbete med en poster. Det finns tillfälle till korta posterpresentationer/diskussioner (10 minuter, 3 gånger). Poster anmäls i samband med konferensanmälan. Vi meddelar om postern får plats.

Kontaktperson
Har du frågor kontakta: Ellinor Bomark, 010-225 54 86, ellinor.bomark@lansstyrelsen.se

Sidoarrangemang
Den 20 september, kl. 8.00–14.00, anordnar Naturvårdsverket tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten en “open space” i anslutning till och på samma plats som Miljöövervakningsdagarna. En separat inbjudan går senast 29 maj ut till bland annat miljöövervakningssamordnare på Länsstyrelserna. Anmälan görs i samband med anmälan till miljöövervakningsdagarna.

Ändringar i programmet kan förekomma.